

Jaume VERNET I LLOBET

Catedràtic de dret constitucional
de la Universitat Rovira i Virgili

Agustí POU I PUJOLRÀS

Professor de llenguatge jurídic
de la Universitat de Barcelona

Durant el període d'aquest comentari, de gener a juny de 2000, el Tribunal Suprem dicta onze sentències relatives a qüestions relacionades amb la matèria lingüística. Entre elles, n'hi ha algunes relatives a la funció pública local o judicial, com les de 18 de gener o de 9 de març, respectivament, que es resolen de la manera que ja és coneguda pels nostres lectors. La resta són temes diversos: n'hi ha dues que fan referència a la llengua oficial de l'Administració, com la de 26 de gener, que fa referència a una ordenança municipal reguladora de la tipologia dels municipis bascoparlants, darrerament força usual, i la de 16 de maig, sobre el Decret balear sobre l'ús de les llengües oficials a l'Administració, tot i que no entra al fons de la qüestió a causa del plantejament deficient del recurs; la de 8 de març, sobre la negativa d'un ajuntament basc de remetre les actes municipals; la de 10 de febrer, sobre la creació d'una mancomunitat de municipis *euskalduns*; la de 21 de febrer, sobre l'adaptació lingüística de la denominació de l'Ajuntament de la Vall d'Uixó; la de 15 de març, sobre un assentament al Registre mercantil; les de 27 de març i de 28 d'abril, sobre ensenyament de les llengües oficials al País Valencià i a Galícia; i la de 17 de gener, d'etiquetatge.

En el mateix període hi ha una resolució de la Direcció General dels Registres i del Notariat.

*Sentència del Tribunal Suprem de 17 de gener de 2000. Sala 3a., Secció 7a.
Ponent: Rafael Fernández Montalvo. Rep. Ar. 263, de 2000.*

Un cop més el Tribunal Suprem enjudicia la controvertida qüestió de l'etiquetatge, concretament dels productes alimentaris. Tanmateix, en aquest cas, malgrat la citació d'una abundant normativa sobre l'ús de la llengua en l'etiquetatge, no es dilucida un conflicte de dret lingüístic prò-

piament dit, sinó la pertinència de dictar una norma (de caràcter lingüístic) sense la intervenció de l'entitat recurrent ni del Consell d'Estat.

Efectivament, la Federació d'Indústries d'Alimentació i Begudes interposa un recurs contenciós administratiu contra l'article 2 del Reial decret 1268/1997, de 24 de juliol, que estableix indicacions obligatòries addicionals en l'etiquetatge de determinats productes alimentaris i modifica l'article 20 de la Norma general d'etiquetatge, presentació i publicitat, aprovada pel Reial decret 212/1992, de 6 de març. La norma impugnada, que transposa la Directiva 96/21/CE, de 29 de març, redacta l'article 20 de la Norma general esmentada en els termes següents:

«Las indicaciones obligatorias del etiquetado de los productos alimenticios relativas a las listas de ingredientes, las instrucciones para la conservación y el modo de empleo, se expresarán necesariamente al menos en la lengua oficial del Estado, salvo cuando se trate de productos tradicionales elaborados y distribuidos exclusivamente en el ámbito de una Comunidad Autónoma con lengua oficial propia.»

L'entitat recurrent considera que la norma transcrita és nul·la per raons de caràcter procedimental (no haver consultat ni demanat dictamen als organismes corresponents) i material (infracció de determinada normativa comunitària, i de l'article 149.1.16 de la Constitució en relació amb legislació interna). El Tribunal Suprem estima el recurs sobre la base que calia un dictamen del Consell d'Estat sobre aquest precepte per tal d'aprovar-lo. Argumenta aquesta decisió, en primer lloc, sobre la innovació que es produeix respecte del Projecte que en un primer moment es va presentar perquè hi dictaminés l'alt òrgan consultiu; i en segon lloc, sobre la importància del precepte, que es deu al fet que afecta la delimitació de les competències entre l'Estat i les comunitats autònomes pel que fa a la determinació del caràcter bàsic de les indicacions obligatòries de l'etiquetatge de productes alimentaris.

Mentre que amb la normativa anterior (Reial decret 212/1992, de 6 de març) calia expressar en «la llengua espanyola oficial de l'Estat» les dades obligatòries de l'etiquetatge dels productes alimentaris comercialitzats a Espanya, la normativa impugnada limitava l'obligatorietat a la llista d'ingredients, les instruccions per a la conservació i les instruccions d'ús, de manera que quedava reduït, per tant, l'àmbit del que es considerava bàsic quant a l'ús del castellà en les etiquetes d'aliments (vegeu la *Crònica legislativa* de la REVISTA DE LENGUA I DRET núm. 29, pàg. 293-294). Des de la perspectiva de la normativa europea, segons el Tribunal Suprem també ca-

lia aquest dictamen. En efecte, l'art. 13 *bis* de la Directiva 97/4/CEE, de 27 de gener, per la qual es modifica la Directiva 79//112/CEE estableix el següent:

«1. Els estats membres han de procurar de prohibir en el seu territori el comerç de productes alimentaris per als quals no figurin les mencions previstes en l'article 3 i en l'apartat 2 de l'article 4 en una llengua que el consumidor compregui fàcilment, llevat si la informació al consumidor està efectivament garantida per mitjà d'altres mesures, que s'estableixin d'acord amb el procedi-

ment previst en l'article 17, per a una menció de l'etiquetatge o diverses.

»2. L'estat membre de comercialització pot, respectant sempre les normes del Tractat, disposar en el seu territori que aquestes mencions d'etiquetatge figurin almenys en una llengua o diverses que l'estat ha de determinar entre les llengües oficials de la Comunitat.»

Per tot això, el Tribunal Suprem anul·la el precepte. De tota manera, la norma impugnada ja ha estat derogada pel Reial decret 1334/1977, de 24 de juliol (REVISTA DE LENGUA I DRET núm. 33, pàg. 2009-211), que conté la mateixa previsió que l'anterior.

Com hem indicat al principi, la Sentència no aborda la legitimitat de la regulació lingüística que s'impugna, però revela, si més no, la transcendència que la matèria té no solament des d'una perspectiva catalana, sinó també estatal i comunitària, i la confluència d'aspectes identitaris, de drets dels consumidors i d'interessos econòmics. I, pel que fa a la matèria que aquí tractem, potser la dada que més cal lamentar és que darrere de tota aquesta envitricollada teranyina de directives, lleis, decrets, sentències i competències respectives continua la precarietat de la llengua catalana en les etiquetes.

Sentència del Tribunal Suprem de 26 de gener de 2000. Sala Contenciosa Administrativa, secc. 4a. Ponent: Rodolfo Soto Vázquez. Rep. Ar. 392, de 2000.

Aquesta Sentència és la continuació del reguitzell de resolucions del Tribunal Suprem contra les respectives sentències del Tribunal Superior de Justícia del País Basc que anul·laven parcialment uns acords municipals sobre l'ús de l'euscar a les corresponents administracions locals (vegeu les cròniques de jurisprudència de la REVISTA DE LENGUA I DRET núm. 32 i 34, concretament els comentaris a les sentències del Tribunal Suprem de 13 d'octubre de 1998 [Rep. Ar. 7695 de 1998], de 24 de maig [Rep. Ar. 6393 de 1999], de 22 de juny [Rep. Ar. 6401 de 1999] i d'1 de juliol de 1999 [Rep. Ar. 6411 de 1999]).

En aquest cas, l'Ajuntament de Lekeitio va aprovar una ordenança reguladora de la tipologia dels municipis bascoparlants, segons consta a la Sentència ara ressenyada. Aquesta reglamentació va ser impugnada per l'advocat de l'Estat i el Tribunal Superior de Justícia del País Basc va declarar contraris a dret els articles 4, 5, 7, 14, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 25, 26, 33, 38, 39 i 41. Això va motivar que l'Ajuntament presentés un recurs de cassació, el qual va ser estimat només en relació amb l'art. 33 de l'ordenança.

Aquesta Sentència, com les anteriors que versen sobre altres reglaments locals bascos equivalents, és molt pobre d'arguments ja que només cita els articles 3 i 14 de la Constitució en contra d'allò que allega la corporació municipal sense gaire argumentació més que la incorrecció de la interpretació de l'Ajuntament. Tampoc no dedica una atenció detallada als diferents preceptes anul·lats per la Sentència del Tribunal Superior de Justícia, tret de dos articles que tracta separatament del conjunt de setze preceptes impugnats.

El Tribunal, doncs, separa els preceptes de l'ordenança en quatre grups per raons estrictament processals. Un primer grup, compost pels art. 4, 5, 7, 14, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 25, 26, 38 i 39, que analitza *in totum*. I després analitza separatament els art. 41 i 33 del reglament municipal, per acabar amb un comentari sobre els art. 8 a 12, que exclou de la seva consideració.

El fonament jurídic segon, el dedica al primer grup d'articles; el tercer, a l'art. 41; el quart, a l'art. 33 de l'ordenança i en el fonament sisè, a petició de l'Administració estatal, s'analitza la inadmissibilitat parcial del recurs d'aquesta Administració en relació amb els art. 8 a 12. El Tribunal, com en les sentències anteriorment citades, declara que no és possible decretar la inadmissibilitat parcial, però, tanmateix, en el supòsit present, s'absté de declarar la nul·litat dels preceptes esmentats per «la falta de viabilitat de la pretensió» estatal d'examinar en aquest procés la infracció de preceptes que suposadament contradiguin disposicions autonòmiques, cosa que no va fer a les resolucions anteriors esmentades, sense que, aquesta diferència en la decisió, mereixi cap comentari pel Tribunal.

Respecte del fonament jurídic segon, el Tribunal manté la decisió del Tribunal Superior de Justícia del País Basc d'anul·lar un grup de preceptes, perquè entén que l'ordenança municipal imposa la utilització exclusiva de l'èuscar en un conjunt d'àmbits als quals es refereix la reglamentació municipal. No té en compte l'al·legació de la corporació local en el sentit que no es prohibeix als ciutadans l'ús de la llengua castellana, ni que es tracta d'una mesura normalitzadora de la llengua basca, com tampoc no acull els

fets de l'elevat percentatge de bascoparlants en el municipi, ni la inexistència de queixes davant l'Ajuntament.

El Tribunal confirma la decisió sobre la base de la seva jurisprudència anterior. Segons diu literalment: *«razones de coherencia y seguridad jurídica habrán de imponer una solución análoga para el caso presente»*. A més, diu que s'infringeix l'art. 3 de la Constitució en relació amb el principi d'igualtat perquè dedueix d'aquests articles que:

«[...] el deber de conocimiento del idioma castellano y el derecho a utilizarlo no queda limitado al ámbito de las relaciones privadas, sino que se impone asimismo en el campo de las que han de mantenerse con la misma Administración. Pretender limitar el conocimiento de las comunicaciones, expresiones verbales, señales, contenido de los Registros administrativos, o de la formulación de proyectos, a los vascoparlantes en determinado ámbito del territorio español, significa tanto desconocer los principios constitucionales invocados en la Senten-

cia de instancia, como la doctrina sentada por el Tribunal Constitucional en Sentencia 26 de junio de 1986 declarando que 'la cooficialidad lo es con respecto a todos los poderes públicos radicados en el territorio autonómico', así como el uso por los particulares en dichos territorios de cualquiera de los idiomas que gozan de esa cooficialidad tiene validez plena; todo ello sin olvidar la evidente discriminación que se produciría frente a todos aquellos administrados 'pocos o muchos' que, por uno u otro motivo, pudiesen no dominar o conocer el euskera».

No s'entén gaire bé què vol dir que el deure de coneixement de la llengua castellana no es limita a l'àmbit de les relacions privades. És la primera vegada, constatem, que el deure de coneixement ha de tenir virtualitat a les relacions privades. Igualment constatem que el principi de territorialitat de les llengües alguna cosa pot tenir a veure amb el cas que analitzem. Igualment, no ens sembla adequada la citació del Tribunal Constitucional perquè en traeix el sentit. L'expressió de l'alt Tribunal era per reconèixer un sentit territorial a la llengua autonòmica pròpia, que es pretenia limitar a les institucions basques. Es tracta d'una citació descontextualitzada. A més a més, en les normes vigents no s'imposa l'ús de la llengua castellana per les administracions públiques (tret d'alguna administració estatal), per la qual cosa no veiem inconvenient en fer un ús preferent de la llengua basca dins la corporació municipal. Una altra cosa és la possible discriminació, evident a parer del Tribunal, que es pot produir als administrats que no coneguin suficientment la llengua basca. Al nostre parer, més que una qüestió de discriminació es pot produir en determinats casos una certa indefensió, però caldria provar-la, tant l'una com l'altra. No es pot pressuposar.

L'article 41 de l'ordenança, analitzat en el fonament jurídic tercer, proclama el propòsit que l'ensenyament no universitari s'imparteixi en èuscar. El Tribunal considera incompetent l'Administració municipal per fer aquestes declaracions i, a més, considera que vulneraria «la cooficialitat, el deure de conèixer la llengua castellana i el dret d'utilitzar-la». Aquesta darrera afirmació, a banda d'incoherent, ens sembla contrària a la STC 337/1994, en què el Tribunal Constitucional no considera incompatible amb la Constitució l'ensenyament en llengua catalana.

Finalment, el Tribunal Suprem estima la impugnació de la corporació local respecte de l'anul·lació de l'art. 33 de l'ordenança. Aquest precepte estableix que «els funcionaris que contracti en el futur l'Ajuntament de Lekeitio han d'estar capacitats per portar a terme la seva activitat en èuscar». Per tant, es preveu la possibilitat de comprovar el coneixement de la llengua basca dels aspirants a una plaça de funcionari local, tot i que poden ser exclosos si no estan suficientment capacitats. El Tribunal es remet a la seva doctrina (per exemple, a la STS de 22 de juliol de 1996 —Ar. 5740 de 1996— comentada en la nostra *Crònica* de la REVISTA DE LLENGUA I DRET, núm. 28), que sintèticament es fonamenta en cinc punts: *a)* el coneixement de la llengua oficial pròpia pot ser valorat com a mèrit no eliminatori; *b)* per a places concretes, pot ser valorat de forma excloent, sempre que es tracti de llocs de treball directament relacionats amb els administrats i quan l'ús de la llengua pròpia els pugui ocasionar un perjudici; *c)* en conseqüència, poden convocar-se places per a les quals sigui ineludible el seu coneixement; *d)* es pot entendre que concorren les circumstàncies anteriors quan les places per cobrir ho siguin en una zona de notable predomini de la població que utilitza la llengua pròpia; i *e)* l'esmentada exigència està subordinada al principi de proporcionalitat. En aquest cas, doncs, accepta l'excepció, de manera que pressuposa, sense demostrar-ho, que es donen les condicions que l'habiliten: relació amb els ciutadans, perjudici, predomini bascoparlant i proporcionalitat. A més a més, rebutja el raonament de la sentència d'instància segons el qual l'exigència de coneixements d'èuscar al funcionariat implica una reducció de les «possibilitats de comunicació verbal amb els administrats en llengua castellana» <*sic*>; atès que el coneixement de l'èuscar no impedeix la utilització de la llengua castellana amb els administrats i, al contrari, suposa donar compliment al principi d'eficàcia en relacionar-se els funcionaris amb la llengua escollida pels ciutadans.

Sentència del Tribunal Suprem de 18 de gener de 2000. Sala Contenciosa Administrativa, Secc. 7a. Ponent: Fernando Martín González. Rep. Ar. 1.227, de 2000.

L'advocat de l'Estat va impugnar un acord de l'Ajuntament de Tolosa. Aquest acord aprovava les bases d'una convocatòria, mitjançant concurs oposició, per cobrir una plaça de funcionari municipal en la qual s'exigia el coneixement de l'èuscar. La Sala Contenciosa Administrativa del Tribunal de Justícia de Navarra va estimar el recurs i l'Ajuntament va presentar recurs d'apel·lació que ara el Tribunal desestima.

Un primer problema que es planteja en la Sentència d'instància és el suposat caràcter eliminadori de l'exigència del coneixement de l'èuscar. L'advocat de l'Estat insisteix que l'esmentada exigència, mitjançant exercicis obligatoris, vulnera els drets fonamentals (art. 14 i 23 de la CE). Tanmateix, l'Ajuntament considera que es tracta d'una «injustificada suposició» ja que l'èuscar es valorava com a mèrit i no com a requisit de capacitació. El Tribunal Suprem fa tàcitament una equivalència entre els exercicis obligatoris i els eliminatoris (FJ 3) i els considera com a requisits (FJ 5). Tot això requeriria una explicació que no es dona a la Sentència del Suprem.

Un segon problema és que els llocs de treball no tenien assignat un «perfil lingüístic» en el moment d'aprovar-se les bases. Aquesta qüestió no sembla contestada en el recurs d'apel·lació, ja que res no indica sobre aquesta qüestió la Sentència del Tribunal Suprem.

I un tercer problema és el tipus de plaça per a la qual s'exigia un cert coneixement de l'èuscar. Es tracta, segons l'Ajuntament, de places de la plantilla funcional de l'Ajuntament adscrites al grup d'Administració especial, subescala personal d'oficis, que tenien per funció, segons insisteix el Tribunal Suprem, activitats diverses de reparació de canonades, pintura i construcció. Aquest és de fet el fil argumental de la Sentència que fa concloure amb una desestimació del recurs de l'Ajuntament.

La Sentència del Suprem en el fonament jurídic tercer recorda la seva reiterada doctrina sobre un tema que no esmenta expressament i que suposem és l'exigència del coneixement d'una llengua no castellana oficial a una comunitat autònoma. El Tribunal cita una llarga llista de resolucions, llista que reproduïx darrerament amb una certa assiduïtat i que incorpora resolucions que no fan al cas com ja hem esmentat en anteriors cròniques d'aquesta revista (per exemple, en la STS de 15 de desembre de 1998, Ar. 696 de 1998, a REVISTA DE LENGUA I DRET núm. 33). En aquest supòsit en destaca algunes, concretament les sentències de 22 de juliol de 1996 (Ar. 5740), de 20 de març de 1998 (Ar. 3021), d'1 i 8 de març de 1999 (Ar. 2735

i 2743) i de 21 d'octubre de 1999 (Ar. 9368). Algunes d'elles tampoc no s'haurien d'haver esmentat ja que fan referència als funcionaris de l'Administració de justícia i no als funcionaris locals, diferència que entenem que cal destacar ja que els primers poden realitzar les seves funcions a tot el territori espanyol i els segons se circumscriuen a una entitat local d'unes determinades comunitats autònomes (la basca i la navarresa perquè així ho volen els subdelegats del Govern central en aquestes comunitats autònomes).

En la reiterada doctrina subratlem que diu que és discriminatòria una convocatòria «quan s'imposi l'exigència per a places que no estiguin directament vinculades a la utilització pels administrats de les llengües de la seva comunitat autònoma», cosa que obvia que les administracions puguin funcionar internament en una llengua diferent de la castellana, com recull expressament l'art. 36 de la Llei 30/1992, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú. Si l'Administració funciona en llengua basca, els seus funcionaris han de ser capaços de realitzar les tasques que tinguin encomanades en aquesta llengua, amb independència de la llengua que utilitzin els ciutadans de la Comunitat quan es dirigeixin a la seva administració. Un altre argument que hi afegeix és la «vigència del deure de coneixement del castellà», cosa que no comprenem gairebé per què ho diu, ja que, d'aquest deure de coneixement, no se'n pot derivar un deure d'utilització ni per a l'Administració ni per als ciutadans, que és per a qui se sanciona constitucionalment. Finalment, rebla el clau dient que «considera discriminatòria l'exigència del coneixement dels idiomes de les comunitats autònomes amb caràcter obligatori, exprés o implícit», naturalment, sempre que no es doni alguna de les circumstàncies que permeten l'exigència com a requisit (particularment, el fet que la tasca que han de realitzar els funcionaris sigui en contacte directe amb els ciutadans i els pugui perjudicar la utilització de la seva pròpia llengua oficial). En aquest punt hem de destacar fonamentalment la confusió entre eliminatori i obligatori.

En el fonament jurídic quart cita les STC 82/1986 i 46/1991. Sorpren la menció a aquesta darrera per tal com la jurisprudència constitucional admet el requisit de coneixement de la llengua oficial no castellana amb menys restriccions de les que imposa el Tribunal Suprem. En especial, el Tribunal Constitucional admet el funcionament intern de l'Administració en una llengua no castellana i precisament aquesta és una de les raons per admetre que l'exigència de coneixement no és discriminatòria quan s'exigeix a tot el funcionariat autonòmic, amb independència de la major o menor relació amb els ciutadans.

Finalment, en el fonament jurídic cinquè es conclou que, precisament en atenció de la doctrina mencionada en els fonaments anteriors:

«[...] es discriminatoria la exigencia del conocimiento del euskera como requisito que han de reunir los aspirantes, según la Base 3 g), de la Convocatoria, por cuanto que el alcance, características y contenido de las funciones y obligaciones que han de desempeñar y cumplir los designados para dichas plazas “de fontanería, de pintura y de albañilería”, no justifican dicha exigencia de conocimiento vinculado al desempeño de las mismas, lo que ha de motivar la desestimación del recurso de apelación.»

Al nostre parer, aquesta no pot ser la raó de la desestimació quan no ha estat demostrada la discriminació en el cas concret, cosa que és doctrina constant del Tribunal Constitucional, a banda de les consideracions que s'han fet anteriorment.

Sentència del Tribunal Suprem de 10 de febrer de 2000. Sala Contenciosa Administrativa, Secc. 4a. Ponent: Mariano Baena del Alcázar. Rep. Ar. 1.530, de 2000.

L'advocat de l'Estat va interposar un recurs contra un acord de l'Ajuntament de Baliarrain, d'aprovació definitiva dels Estatuts de la Mancomunitat de Municipis Euskalduns. El Tribunal Superior del País Basc va estimar parcialment el recurs. Amb posterioritat, novament el lletrat de l'Estat va interposar un recurs, en aquest cas de cassació, contra la sentència citada que el Tribunal Suprem resol estimant-lo íntegrament, d'acord amb un sol dels motius de cassació.

Primerament el Tribunal delimita l'acció. Es tracta, diu, d'una impugnació contra l'acord municipal d'un únic Ajuntament i no contra els estatuts de la mancomunitat *in genere*. Tanmateix, el Tribunal Superior de Justícia va anul·lar diversos apartats dels esmentats estatuts, cosa que segons el Tribunal Suprem s'ha d'entendre que «no es conforme con el ordenamiento jurídico la aplicación de dichos artículos en el Municipio en cuestión» (FJ 1). Aquests preceptes estableixen que l'idioma oficial dels ajuntaments que s'hi adherissin era l'èuscar, que els ciutadans tenien el dret de rebre únicament en èuscar les publicacions i anuncis provinents dels ajuntaments i que l'ensenyament que s'impartís en el municipi havia d'atendre el model lingüístic de l'èuscar. No ens pertoca entrar a valorar aquestes consideracions de la sentència objecte de recurs perquè ho són de la sentència d'instància i no de la del Suprem, objecte del nostre comentari. Aquest Tribunal, com hem dit, se centra en un altre tema: si un ajuntament pot constituir una determinada mancomunitat, però no si els estatuts de la mancomunitat són

constitucionals o no, i l'advocat de l'Estat reclamava un pronunciament del Tribunal Suprem sobre això.

En el fonament segon de la Sentència el Tribunal afirma que les mancomunitats de municipis es constitueixen, d'acord amb la legalitat, per a la realització d'obres i per a la prestació de serveis. Segons l'advocat de l'Estat i també el Tribunal Suprem, la Mancomunitat en qüestió pretenia fomentar, desenvolupar i promoure l'ús de l'euscar, finalitat que:

«[...] no puede estimarse que suponga la realización de una obra pública. En cuanto a que se entienda constituye la prestación de un servicio a la población de los municipios afectados, ello sería discutible en términos abstractos y generales pues sólo podría admitirse manteniendo una concepción amplísima de la noción de servicio público. Pero el caso es que desde luego las mancomunidades

de entes locales sólo pueden constituirse válidamente para la realización de fines que consistan en la prestación de servicios de competencia municipal y es claro que el fomento y desarrollo del uso del euskera no es competencia de los municipios, pues de forma inequívoca tal competencia corresponde a la Comunidad Autónoma.»

Aquesta argumentació porta el Tribunal que conclouï en el fonament tercer afirmant que *«no se trata solo <sic> de que determinadas normas de los Estatutos de la Mancomunidad sean contrarias a Derecho, sino de que la constitución de la Mancomunidad misma contraviene el ordenamiento jurídico»*. En aquest mateix fonament jurídic torna a insistir en els seus arguments:

«[...] está fuera de duda que con el fomento y desarrollo del uso del vascuence o euskera no se está realizando ninguna obra pública y por otra parte, aun en el caso que pudiera entenderse que se trata-se de un servicio (lo que es más que dudoso), habría de tratarse de uno de competencia municipal. No es así en el caso ahora enjuiciado toda vez que según la

Constitución y el Estatuto de Autonomía, por no mencionar el derecho propio de la Comunidad autónoma en el que no debemos entrar en casación, el cumplimiento del fin o función de desarrollo del uso del vascuence, idioma oficial en el País Vasco al mismo tiempo que el castellano, es de competencia de la Comunidad autónoma.»

En contra d'aquesta argumentació, el mateix Tribunal reconeix que utilitza una idea restrictiva de servei públic. És evident que els ajuntaments de petites dimensions no poden abordar en les millors condicions tots els serveis que reclamen els ciutadans. És sabut també el caràcter transversal de la llengua, per la qual cosa si unes determinades entitats locals volen funcionar internament en llengua basca, aquestes necessitaran d'uns ser-

veis lingüístics de traducció que no totes les entitats poden estar en condicions de sufragar. En aquest sentit, pot ser convenient organitzar uns serveis conjunts a través de l'organització administrativa prevista legalment; això és una mancomunitat. A més a més, la finalitat de proporcionar o fomentar la utilització de la llengua basca que és l'objecte de la mancomunitat constituïda és clarament una activitat executiva que requereix mitjans econòmics, per la qual cosa no és incoherent amb l'establiment d'una mancomunitat que ajudi les entitats locals associades a fomentar la llengua basca. Ultra això, tampoc no podem admetre l'argument que l'única administració que és competent per proporcionar l'èuscar és l'Administració autonòmica, ja que l'art. 3.3. de la Constitució hi implica tots els poders públics, fins i tot el lletrat que per ordre de l'Administració perifèrica de l'Estat ha impugnat l'acord municipal. D'aquesta manera ens sembla que cap dels arguments aportats per la jurisprudència és concloent i caldria entrar a analitzar els estatuts de la Mancomunitat, apartat per apartat. El caràcter multilingüístic de l'Estat implica una especial actitud de foment de totes les administracions públiques a favor de la normalització de les llengües oficials no castellanes.

*Sentència del Tribunal Suprem de 21 de febrer de 2000. Sala 3a., Secció 3a.
Ponent: Manuel Delgado-Iribarren Negro. Rep. Ar. 1.543, de 2000.*

El cas resolt per la Sentència que ressenyem té l'origen en el canvi del topònim d'un municipi de la Comunitat Valenciana. Un decret del Consell de la Generalitat valenciana va canviar la denominació del municipi «Vall de Uxó» per «Vall d'Uixó». Un grup de regidors de l'Ajuntament va interposar un recurs contra aquesta resolució perquè consideraven que en aquest supòsit no era aplicable el Decret autonòmic 74/1984, sinó els articles del Reglament de població i demarcació, d'acord amb els quals era preceptiu un informe de la Reial Acadèmia de la Història. Aquesta argumentació va ser acollida íntegrament pel Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana. La Generalitat va interposar-hi recurs, en què al·legava la vulneració de la competència autonòmica (art. 31.8 de l'Estatut i el Decret de traspasos en aquesta matèria), en virtut de la qual calia aplicar el Decret 74/1984, pel qual es regula el procediment per a l'alteració dels noms dels municipis.

El Tribunal Suprem acull els arguments de la Generalitat i rebutja de ple els raonaments del tribunal d'instància, que entenia que la competència no era autonòmica.

«Tercero. Tanto la parte recurrente como el fallo impugnado parten de la premisa de que se trata de un cambio de nombre y no de una simple adaptación lingüística; criterio que no comparte esta Sala, ante el hecho evidente de que las variaciones introducidas son mínimas y puramente ortográficas, sin que pueda apreciarse una alteración sustancial del topónimo tradicional. Ahora bien, lo que interesa destacar, desde el punto de vista de la competencia autonómica en que se basa este primer motivo de casación que estamos examinando, es que, aunque efectivamente se tratase de un cambio radical de la denominación del municipio, no por ello dejarían de ser aplicables las normas autonómicas que regulan el procedimiento, con preferencia a las normas generales, sólo aplicables con carácter subsidiario. Porque, como acaba de recordarse en el fundamento primero, el art. 31.8 del Estatuto atribuye competencia exclusiva a la Generalidad Valenciana para “alteraciones de los términos municipales y denominación oficial de los municipios”; de donde se desprende, sin lugar a dudas, que tanto en el orden sustantivo como en el procedimental, deben ser aplicadas las normas autonómicas y no las generales, en el caso de autos.

»Cuarto. Debe, pues, estimarse este primer motivo de casación, por cuanto la sentencia recurrida no ha tenido en cuenta las antedichas normas que atribuyen a la Generalidad Valenciana plena y exclusiva competencia para definir y acordar cuanto se refiera a la denominación oficial de los municipios comprendidos en su territorio, con arreglo a sus propias normas específicas, que son básicamente las que se contienen en el Decreto autonómico 74/1984, de 30 de julio; tanto si

se trata de un cambio puramente lingüístico (art. 4), como si se tratase de una alteración sustancial, o incluso de la implantación de una nueva denominación (arts. 1 a 3). No hace falta recordar que estas normas reglamentarias autonómicas han sido aplicadas con toda corrección en el presente caso, según demuestran las actuaciones; y respetando siempre el principio de la primacía de la voluntad municipal, manifestada a través de sus instituciones representativas, que aseguran la garantía constitucional de la autonomía local.

»Quinto. El segundo de los motivos invocados tiene un carácter puramente hipotético, para el solo caso de que se estime aplicable el Reglamento de Población y Demarcación; por lo cual no es menester detenerse en el primero de los motivos que debe ser estimado. Parece oportuno, no obstante, destacar que, aunque fuese aplicable lo dispuesto en los arts. 28 y 29 del Reglamento de Población y Demarcación, tampoco por ello se llegaría a la conclusión a que llega el Tribunal a quo. Porque lo cierto es que dichos artículos se refieren tan sólo a “cambios de capitalidad” y “cambio de nombre”; y, además, exigen únicamente el “informe de la Real Sociedad Geográfica o de la Real Academia de la Historia, según proceda, o de las instituciones especializadas de la Comunidad Autónoma, si existieren, y de aquellos otros organismos que se consideren oportunos”. Es manifiesto, pues, que el informe de la Real Academia de la Historia solamente es exigible, “según proceda”, y que puede ser sustituido por las “instituciones especializadas de la Comunidad Autónoma, si existieren”. Lo cual deja desprovisto de toda base al fallo anulatorio recaído en instancias.»

La jurisprudència transcrita deixa poc espai per als dubtes en aquesta matèria. En aquest sentit volem notar la sorprenent resolució del Tribunal Superior de Justícia quant a la total manca de sentit juridicoconstitucional en matèria de distribució de competències entre Estat i Comunitat, com també el fet que aculli l'argument que el canvi de grafia (adaptació al català) és un canvi de nom. El Tribunal Suprem rebut completament aquests arguments, seguint la línia doctrinal que en part ja va exposar a la Sentència de 26 de gener de 1998 (REVISTA DE LLENGUA I DRET núm. 31, pàg. 346-352).

Sentència del Tribunal Suprem de 8 de març de 2000. Sala Contenciosa Administrativa 3a, Secc. 4a. Ponent: Rodolfo Soto Vázquez. Rep. Ar. 2.170, de 2000.

L'acord del Ple de l'Ajuntament de Aizarnazabal decidí no remetre al governador civil cap acta dels plens que s'han realitzat o que es realitzin, cosa que fou objecte de recurs per l'advocat de l'Estat. La Sentència del Tribunal Superior de Justícia del País Basc, a partir d'una argumentació literal, va desestimar el recurs; ja que l'art. 56.1 de la Llei de 2 d'abril de 1985 només demana que es remeti una còpia o extracte de les actes, però no l'acta original que és el que expressament es diu que no es vol fer a l'acord municipal.

En la resolució del Tribunal Suprem, paga la pena assenyalar el moderat 'disgust' d'aquest Tribunal davant del previsible «menyspreu» que ha fet l'ajuntament esmentat. En el fJ 2 de la Sentència s'explica entre parèntesi que s'ha emplaçat en èuscar l'Ajuntament demandant davant de la seva negativa a donar-se per citat en una altra llengua; malgrat això, la corporació municipal «no ha tenido por conveniente personarse en las actuaciones».

Finalment, el Tribunal Suprem, en el mateix fonament jurídic, afirma:

«Si bien en este caso el Ayuntamiento demandado no ha comparecido en el proceso, ni se ha dignado ofrecer la menor explicación en torno al efectivo alcance del acuerdo impugnado, lo cierto es que constituye doctrina jurisprudencial consolidada de esta misma Sala que la

simple negativa a remitir 'las actas de los plenos' al Gobierno Civil no puede reputarse que infrinja el art. 56.1 que se invoca por el Abogado del Estado. Consecuencia de ello es la desestimación del recurso.»

Sembla que li sàpiga greu.

Sentència del Tribunal Suprem de 16 de maig de 2000. Sala Contenciosa Administrativa 3a., Secc. 3a. Ponent: Fernando Ledesma Bartret. Rep. Ar. 3.885, de 2000.

La «Asociación Centro Cultural M.» va impugnar els art. 2-9 (inclosos), 12, 13.1, 14-15, 16.2, 18-19, 21, 22.1, 23.1, 24, 26 i 27 del Decret 100/1990, de 29 de novembre, aprovat pel Govern balear, que regula l'ús de les llengües oficials de l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears. El Tribunal Superior de Justícia de les Illes Balears va desestimar el recurs i la part demandant va preparar un recurs de cassació. L'escrit és parcialment reproduït per la Sentència.

En els fonaments jurídics inicials fa un recordatori de la legislació autonòmica i de l'Estatut d'autonomia balear (FJ 1) i fonamentalment de la jurisprudència del Tribunal Constitucional (FJ 2) sobre les pretensions substantives que no afegeix res de rellevant a l'argumentació jurisprudencial.

Posteriorment, en el FJ 3, fa referència a la doctrina del Tribunal Suprem sobre el caràcter extraordinari i eminentment formal del recurs de cassació, que el porta a considerar, en el veredict, que no s'havia d'haver admès el recurs i que no escau la presentació d'aital recurs, bàsicament per «la defectuosa formulació de l'escrit de preparació del recurs de cassació» (com s'afirma en el FJ 4), i imposa les costes a la part recurrent.

Sentència del Tribunal Suprem de 9 de març de 2000. Sala 3a., Secció 7a. Ponent: Ramón Trillo Torres. Rep. Ar. 4.029, de 2000.

Aquesta Sentència resol la impugnació de les previsions lingüístiques que conté el Reglament orgànic dels cossos d'oficials, auxiliars i agents judicials (Reial decret 249/1996, de 16 de febrer). En els darrers números de la REVISTA DE LENGUA I DRET hem donat compte de diverses resolucions del Tribunal Suprem que resolien recursos adreçats contra les normes d'aquest Reglament que preveïen la meritació de la llengua pròpia en l'accés a la funció pública judicial. Atès que els fonaments jurídics d'aquesta Sentència relatius a la llengua són idèntics als que ja hem transcrit en ocasions anteriors, i que aquesta ja és una qüestió jurisprudencialment poc controvertida, ens hi remetem (com també a les consideracions que hi fèiem). Per totes, referim la Sentència de 13 d'abril de 1998, ressenyada a REVISTA DE LENGUA I DRET núm. 31, pàg. 358-369.

En aquest cas el Tribunal Suprem resol el recurs contenciós administratiu presentat per la Generalitat de Catalunya contra l'article 36.1 del Reglament del Registre mercantil (aprovat per Reial decret 1597/1989, de 29 de desembre). Aquest precepte estableix que «els assentaments del Registre s'han de redactar en llengua castellana, ajustats als models oficials aprovats i a les instruccions impartides per la Direcció General dels Registres i del Notariat». Aquesta norma ja va ser enjudiciada en el seu moment per la STC 87/1997, de 24 d'abril (REVISTA DE LLENGUA I DRET núm. 29, pàg. 364-370), que aquesta Sentència recull essencialment.

Els motius que addueix la Generalitat contra la previsió impugnada són de diversa índole. En primer lloc, un de caràcter formal, que és la falta de dictamen del Consell d'Estat, pretensió que desestima el Tribunal Suprem perquè entén que aquest dictamen ja s'havia emès.

En segon lloc, la manca d'habilitació legal del Reglament per desenvolupar el règim lingüístic dels assentaments registrals. L'alt Tribunal entén, per contra, el que transcrivim tot seguit:

«En puridad, no existe la alegada reserva de ley, en cuanto el uso de la lengua castellana, según razonábamos en el fundamento anterior, deriva directamente de concretos preceptos constitucionales, cual ya ha reconocido expresamente el Tribunal Constitucional, llegando a afirmar que “en los ámbitos de competencia estatal, la competencia autonómica no puede imponer el uso de la lengua” y téngase en cuenta, en fin, que la disposición final de la Ley 19/1989, de 25 de julio imperativamente determina que el Gobierno en el plazo de seis meses, a partir de la publicación de esta ley aprobará un Reglamento Mercantil, lo cual ciertamente habilitaba

al consejo de Ministros para la aprobación y publicación del texto impugnado y en concreto para establecer la forma de la redacción de los asientos, materia puramente reglamentaria, sin que pueda afirmarse que contenga preceptos contra o extra legem, todo ello, “al margen de la competencia sobre el contenido inherente al concepto de cooficialidad”, el cual tendrá su sentido, trascenderá y causará sus propios efectos en otros supuestos, cual los relatados en la demanda por la parte actora, en orden a las actuaciones judiciales, considerados por el Tribunal Constitucional en la precitada Sentencia 87/1997, de 24 de abril.»

El raonament del Tribunal és força confús. Entén que el Govern està habilitat per dictar la norma impugnada perquè la Llei 19/1989 l'habilita per dictar un reglament de desenvolupament i perquè la possibilitat de regular l'ús de la llengua castellana deriva directament de la Constitució. Fins

aquí la línia argumental és raonable; però en aquest punt comença a barrejar la reserva de llei amb la doctrina segons la qual, quan l'Estat és competent en una matèria, la Comunitat no pot «imposar» l'ús d'una llengua, afirmació que sembla referir-se als límits de la competència autonòmica per regular l'ús de la llengua quan l'Estat té la competència substantiva. Semblaria més correcte que el Tribunal s'hagués limitat a analitzar la possible vulneració de la reserva de llei, sense enllaçar-la amb la distribució de competències. Però, és més, més endavant el Tribunal torna a insistir que la competència autonòmica sobre «el contingut inherent al concepte de oficialitat» opera en altres àmbits, com és ara en les actuacions judicials (i menciona, sense cap precisió, el que estableix la STC 87/1997, que justament addueix la normativa d'aquest sector per justificar la diversitat de possibilitats que la Constitució admet). En definitiva, el raonament del Tribunal, destinat a dilucidar si s'havia infringit el principi de reserva de llei, confon més que no aclareix, atès que els conceptes que maneja són de naturaleses diferents i els fa encaixar en una argumentació que, al final, es revela contradictòria i amb poc sentit.

En tercer lloc, el motiu principal de la demanda que aborda el Tribunal és la invasió per part de l'Estat de la competència autonòmica en matèria lingüística. L'argumentació del Tribunal Suprem es desglossa en dos moments. En el fonament jurídic tercer raona la manca de justificació que, al seu entendre, té la pretensió de la Generalitat. En el fonament cinquè «reforça» aquesta argumentació i cita literalment la doctrina del Tribunal Constitucional de la Sentència 87/1997, ja esmentada:

«Tercero. La argumentación de fondo desarrollada en la demanda para alcanzar la estimación de la misma, con la subsiguiente nulidad del combatido artículo 36.1, está desprovista de fundamento, pues al afirmar el artículo 149.1.8 de nuestra Constitución la competencia exclusiva del Estado en orden a la "...ordenación de los registros..." y siendo el castellano la lengua española oficial del Estado, resulta connatural, lógico y acorde con los sistemas y estructura establecidos por aquel texto fundamental, que en el Reglamento puesto en tela de juicio, aprobado por la Administración Central del Estado, en su máximo nivel, Consejo

de Ministros, se establezca la redacción de los asientos del Registro Mercantil en lengua castellana por ser ésta, según se desprende del artículo 3 de la misma Ley fundamental, la lengua oficial del Estado, cual ha declarado ya el Tribunal Constitucional en doctrina que con posterioridad transcribiremos ampliamente por medio de la Sentencia 87/1997, de 24 de abril, al declarar "ajustado a la Constitución" el controvertido artículo 36.1, sancionar como válida constitucionalmente la opción del legislador estatal y proclamar que el ente titular de una competencia substantiva posee también la titularidad para regular el uso de la len-

gua en este ámbito material”, todo ello sin perjuicio de la cooficialidad, establecida en el propio artículo 3 precitado, de las demás lenguas españolas en las respectivas Comunidades Autónomas, de acuerdo con sus Estatutos y de los efectos que aquélla pueda producir.

»Quinto. La trascendencia y eficacia que para el ejercicio de la potestad jurisdiccional reconoce el artículo 5.1 de la Ley Orgánica del Poder Judicial de 1 de julio a las resoluciones que adopte el Tribunal Constitucional en todo tipo de procesos, al proclamar la obligación de los Tribunales de interpretar y aplicar las leyes y reglamentos según la interpretación establecida en aquéllas, nos mueve, para reforzar nuestra argumentación anterior, en la que ya citábamos concretas aseveraciones del máximo intérprete de la Constitución, a transcribir, al objeto de superar las meras citas aisladas e inconexas que hemos hecho e incluso replicar a la recurrente los principios informadores substanciales de la Sentencia ya aludida, de 24 de abril de 1997, dictada precisamente en un conflicto positivo de competencia suscitado también en relación con el inciso “en lengua castellana” contenido en el mismo artículo 36.1 del Reglamento del Registro Mercantil de 29 de diciembre de 1989.

»El Tribunal establece en primer lugar, abordando el tema de fondo y despedido el óbice de procedibilidad alegado, que el Estado resulta competente para determinar la lengua en que deben redactarse los asientos del Registro Mercantil no obstante “haber declarado en Sentencia 74/1989 la titularidad autonómica de la competencia en orden a la determinación del texto que debe prevalecer en caso de duda, sobre la interpretación del valor de las lenguas en que aqué-

llas se redactan no equivale a ‘ordenar los instrumentos públicos’, ya que se trata de reglas a cuya operatividad no se anuda consecuencia alguna relevante para el régimen de la naturaleza y contenido de las escrituras públicas, concretando que ha de buscarse un equilibrio entre la competencia autonómica de normalización lingüística y las competencias sectoriales del Estado, el cual ha quedado plasmado en una pluralidad de resoluciones de este Tribunal en las que se pretende conciliar dos premisas fundamentales: de una parte que el ente titular de una competencia sustantiva posee también la titularidad para regular el uso de la lengua en este ámbito material y, de otra, que las Comunidades Autónomas con lengua oficial propia y distinta del castellano están habilitadas para establecer lo que en otras sentencias del Tribunal Constitucional se ha denominado ‘contenido inherente al concepto de cooficialidad’ o ‘alcance de la cooficialidad’, habiéndose considerado consecuencias de los mismos el establecimiento de los derechos y deberes lingüísticos de los ciudadanos frente a todas las Administraciones públicas y la proclamación de la plenitud e igualdad de efectos jurídicos de los documentos redactados en cualquiera de esas lenguas”.

»Sexto. A continuación el máximo intérprete de la Constitución extrae dos conclusiones: la primera abundando “en la competencia del Estado para determinar la lengua en que deben practicarse los asientos del Registro Mercantil y así parece reconocerlo la propia Ley 7/1983 del Parlamento de Cataluña, de Normalización Lingüística, que después de regular en el artículo 11 la lengua oficial en la que deben redactarse los asientos en los Registros Públicos dependientes de la

Generalidad, se limita a prever en su disposición adicional, que la misma promoverá, de acuerdo con los órganos competentes, la normalización del catalán en los registros no dependientes de la misma, y la segunda, referente a que el Estado, al regular el uso de la lengua en los Registros Mercantiles territoriales radicados en la Comunidad Autónoma, debe respetar las cláusulas generales relativas a la oficialidad y normalización de las lenguas que en las precisiones legales se concretan en que: a) los documentos redactados en catalán deben tener, a efectos registrales mercantiles, la misma eficacia y validez que los redactados en castellano; b) que los documentos expresados en catalán no pueden verse sometidos a ningún tipo de 'dificultad o retraso', y c) que las certificaciones y demás comunicaciones relativas a los asientos deben expedirse en la lengua oficial re-

querida por el solicitante" concluyendo que "la previsión de que los asientos deben practicarse en lengua castellana no impide que los documentos redactados en catalán tengan plenos efectos registrales, iguales en eficacia y validez que los redactados en castellano, y si esos documentos" (pues no existe en el Reglamento ninguna norma que obligue a traducir al castellano el documento en catalán), pueden presentarse en catalán sin que se exija previa traducción, los documentos redactados en esta lengua tienen la misma eficacia y validez a efectos registrales que los redactados en castellano [...] De cuanto se ha dicho cabe concluir que el Estado es competente para regular lo dispuesto en el artículo 36.1 del Reglamento Mercantil y al hacerlo, en la forma que lo ha hecho no ha menoscabado la habilitación que en materia lingüística posee la Generalidad de Cataluña.»

Respecte de la doctrina del Tribunal Constitucional, ens remetem al que ja vam apuntar a la REVISTA DE LLENGUA I DRET núm. 29, que hem referit anteriorment. En essència, aquesta doctrina establia: *a)* la competència de l'Estat sobre una matèria arrossega també els aspectes lingüístics en allò que és autoorganització dels serveis desplegats en virtut d'aquesta matèria; *b)* en aquests casos la competència lingüística de la comunitat autònoma es limita a establir els drets i deures dels ciutadans davant l'Administració i a proclamar la igualtat d'efectes jurídics dels documents redactats en qualsevol de les dues llengües; *c)* els assentaments registrals tenen caràcter intern i per aquest motiu els usos lingüístics que s'hi prevegin són competència de l'Estat, atès que a aquest correspon l'ordenació d'aquesta matèria; *d)* en tot cas, tots els certificats i les comunicacions relatius als assentaments cal expedir-los en la llengua requerida pel sol·licitant, malgrat que les actes siguin redactades en castellà.

Pel que fa a la Sentència que aquí ressenyem, més enllà de la doctrina del Tribunal Constitucional, en destaquem alguns aspectes qüestionables. El primer, l'estructura del raonament quant a l'establiment de la competència estatal. En el fonament jurídic tercer el Tribunal Suprem estableix clarament la competència de l'Estat per regular aquesta matèria i, més en-

davant, en el cinquè i en el sisè addueix la doctrina constitucional sobre la qüestió per «reforçar» —literalment— la seva pròpia argumentació, tot això, segons el Tribunal Suprem, en virtut de l'article 5.1 de la Llei orgànica del poder judicial, el qual estableix l'obligatorietat dels tribunals d'interpretar i aplicar les lleis i reglaments segons la interpretació establerta en les resolucions del Tribunal Constitucional. Doncs bé, el fil argumental que segueix no sembla ajustar-se gaire a l'article 5.1 de la Llei orgànica que el mateix Tribunal treu a col·lació, per tal com, de primer, en el fonament tercer, adopta la decisió sobre la competència de l'Estat i, més endavant, amb caràcter de més a més, reproduïx la doctrina constitucional, quan l'íter hauria de ser l'invers: acollint la doctrina constitucional com a eix del raonament, hauria d'arribar a la decisió final. El resultat —desestimació de la competència de la Generalitat— és el mateix, però la fonamentació seria més correcta i cohesionada.

El segon element dubtós deriva precisament del mal encaix de la Sentència constitucional 87/1997 en la fonamentació de la resolució ressenyada. En efecte, el Tribunal Suprem atribueix al fet que la competència sobre registres sigui estatal la conseqüència que s'hagi d'emprar el castellà. En paraules del mateix Tribunal «*resulta connatural, lógico y acorde*» amb la Constitució que «*se establezca la redacción de los asientos del Registro Mercantil en lengua castellana por ser ésta [...] la lengua oficial del Estado*». Aquest pronunciament no s'avé gens amb la jurisprudència del Tribunal Suprem, establerta en la Sentència ementada, segons la qual «*ni siquiera la necesidad de dar publicidad en toda España [...] a los datos de los asientos que el Estado estime relevantes [...] impide utilizar otras fórmulas como las ya empleadas en otros ámbitos*». És a dir, la competència estatal no implica òbviament l'ús del castellà, sinó senzillament la possibilitat per part de l'ens titular de la competència d'escollir entre distintes opcions, totes constitucionalment i estatutàriament legítimes. Això ens porta a la conclusió, novament, que aquest Tribunal cita, però no assumeix, el contingut doctrinal elaborat pel Tribunal Constitucional. Al contrari, només acull en la *ratio decidendi* els aspectes menys favorables a l'ús del català i en bandeja la resta. A més a més, creua elements diferents com són la competència en matèria de llengua amb la regulació de l'ús lingüístic pròpiament dita.

Finalment, la sentència que comentem té uns fonaments febles perquè ignora completament la legislació de Catalunya. L'article 17.2 de la Llei 1/1998 de política lingüística (posterior a la sTC 87/1997) estableix que els registres públics han de fer els assentaments «en la llengua oficial en què és redactat el document o en què es fa la manifestació. Si el document és bilingüe, es fan en la llengua indicada per qui el presenta al registre». Aques-

ta norma no ha estat impugnada, ni l'Estat no ha adaptat la seva normativa a la proclamació de validesa dels assentaments fets en català. El que sí que hi ha hagut és un conveni amb el Col·legi de Registradors de la Propietat i Mercantil que possibilita l'aplicació pràctica de les previsions de la Llei de política lingüística. Amb independència dels paràmetres d'enjudiciament que eventualment hagués pogut fer servir el Tribunal Suprem per abordar la impugnació de l'article 36.1 del Reglament, no sembla lògic ometre qual-sevol referència a la legislació autonòmica, quan precisament aquesta delimita l'estatus del català en els registres de la Comunitat Autònoma. De nou l'alt Tribunal torna a incórrer en una mancança palmària en el seu judici, atès que la situació jurídica en què es troba és substancialment diferent que la que tenia el Tribunal Constitucional en dictar la resolució que el Tribunal Suprem diu assumir.

*Sentència del Tribunal Suprem de 27 de març de 2000. Sala 3a., Secció 7a.
Ponent: Manuel Goded Miranda. Rep. Ar. 3.979, de 2000.*

Aquest cas es refereix al dret dels pares a escollir la llengua vehicular d'ensenyament al País Valencià. De tota manera, la resolució contrària que finalment adopta el Tribunal Suprem respecte de la decisió de la Generalitat Valenciana de no acollir la pretensió dels pares que els seus fills cursessin l'ensenyament en una línia castellana, respon bàsicament a l'actitud contradictòria de la mateixa administració educativa.

Els fets que van originar el procés judicial són els següents. Els demanants van inscriure els seus fills en la línia castellana de preescolar al col·legi Sanchis Yago, de Castelló, i el Consell Escolar, en virtut d'una ordre prèvia de la Conselleria d'Educació i Ciència, va admetre'ls. Producte d'una correcció d'errors de la mateixa Conselleria, que va suprimir la línia en castellà en aquest col·legi per al preescolar, les diverses autoritats competents en la matèria van emetre resolucions que es van acabar concretant en la llista d'admesos de la direcció del centre, que va excloure els sol·licitants de la línia en castellà. El Tribunal Superior de Justícia va dictar sentència en què acollia la pretensió dels pares. La Generalitat valenciana la va impugnar perquè considerava que no podia entendre's que els pares tinguin un dret adquirit que els seus fills rebin l'ensenyament en castellà en un centre concret determinat que elegeixin ells, quan l'Administració els havia ofert places en línia castellana en un col·legi públic contigu. El Tribunal Suprem desestima el recurs de l'Administració autonòmica i formula el raonament que segueix.

«Efectivamente la sentencia del Tribunal Constitucional 195/1989 ha declarado que ninguno de los apartados del artículo 27 de la Constitución incluye como elemento del derecho constitucionalmente declarado el derecho de los padres a que sus hijos reciban educación en la lengua de preferencia de sus progenitores en el centro público de su elección, y que ese derecho tampoco resulta de su conjunción con el artículo 14 de la Constitución, pues la prohibición de trato discriminatorio no implica que la exigencia de igualdad de los españoles ante la Ley sólo pueda entenderse satisfecha cuando los alumnos reciban la enseñanza íntegramente en la lengua preferida por sus padres. Aplicando esta doctrina, la sentencia de esta Sala de 18 de julio de 1991 reitera que los artículos 27 y 14 de la Constitución no establecen un derecho que permita que cada alumno pueda tener garantizado, en todo momento, y en el centro público de su elección, la recepción de la enseñanza en el idioma oficial que hayan escogido sus padres.

»Ahora bien, en el caso examinado no se ha producido una simple elección de la modalidad de enseñanza en el Colegio Público Sanchis Yago de Castellón y la negativa de la Administración a satisfacer dicha elección por no existir plazas vacantes de enseñanza en castellano para el curso de preescolar 1994-1995. Como expresa la sentencia impugnada (consultar la relación de hechos probados que se contiene en el fundamento jurídico segundo), el día 5 de mayo de 1994 se resolvieron en el Consejo Escolar del Centro Sanchis Yago las solicitudes presentadas, y en lo que corresponde a preescolar de cuatro años fueron admitidos en castellano los siete solicitantes, más cinco de los que solicitaron el castellano

como segunda opción. Como destaca la sentencia recurrida, de acuerdo con el artículo 13 del Decreto 11/1986, de la Consejería de Educación, Ciencia y Cultura, el Consejo Escolar del Centro es el órgano competente para decidir la admisión de alumnos en los centros públicos.

»Este acuerdo del Consejo Escolar es pues el que establece el derecho de los alumnos a los que el presente proceso se refiere a recibir educación en el curso preescolar 1994-1995 en la línea de castellano, y este derecho no podía quedar sin efecto por la existencia de una orden verbal de la Directora General de Centros Docentes en base a una corrección de errores de la Orden de 28 de febrero de 1994 (publicada en el Diario Oficial de la Generalidad Valenciana del día 23 de marzo) que establecía en el Colegio Sanchis Yago para el curso en cuestión dos líneas de enseñanza, una en valenciano y otra en castellano, Orden en razón de la cual se adoptó el acuerdo del Consejo Escolar del Centro de 5 de mayo de 1994.

»En consecuencia, la sentencia combatida ha procedido conforme a derecho al entender que la Administración educativa de la Generalidad Valenciana ha infringido los artículos 27.1 y 14 de la Constitución, al negar a los alumnos escolarizados en el curso preescolar 1994-1995 en el Colegio Sanchis Yago en la línea de enseñanza en castellano el ejercicio de este derecho, que se les había reconocido por acuerdo del Consejo Escolar del Centro, sin que dicha denegación fuese procedente, por carecer de base legal o reglamentaria válida. Con dicha denegación del ejercicio de un derecho previamente reconocido, denegación inválida (como se ha indicado), se ha infringido el derecho a la educación de los alumnos afectados (artículo 27.1

de la Constitución) y se les ha discriminado frente a los alumnos del mismo curso preescolar del Centro que escogieron, se les concedió y pudieron cursar la línea

de enseñanza en valenciano, con vulneración del artículo 14 del texto constitucional.»

D'acord, doncs, amb els fets declarats provats, el Tribunal Suprem manté la doctrina segons la qual no existeix el dret a escollir la llengua vehicular en la centre educatiu que hom esculli. La qüestió es redueix, per tant, a la vinculació de l'Administració respecte dels seus propis actes. Els drets fonamentals continguts a l'article 27 de la Constitució en relació amb el 14 només es vulneren quan hi ha un acte previ de l'Administració que inequívocament ha reconegut el dret que després es nega.

*Sentència del Tribunal Suprem de 28 d'abril de 2000. Sala 3a., Secció 7a.
Ponent: Fernando Martín González. Rep. Ar. 4.238, de 2000.*

L'Asociación Gallega para la Libertad del Idioma va impugnar el Decret 247/1995, de 14 de setembre, de la Conselleria d'Educació i Ordenació Universitària de la Xunta de Galícia, relatiu a l'ús de la llengua en l'ensenyament. El Tribunal Superior de Justícia va acollir en part el recurs formulat i va anul·lar tres apartats de l'article 1. L'associació esmentada recorre en cassació i invoca la vulneració dels articles 3, 14 i 27 de la Constitució atès que es produeix discriminació dels nens amb llengua materna espanyola respecte dels que són de llengua gallega. El Tribunal Suprem considera que n'hi hauria prou per rebutjar el recurs amb el fet que els arguments que es plantegen són idèntics que en primera instància, motiu pel qual no s'adeqüen els arguments del recurrent al que és una cassació. També assenyalava l'alt Tribunal que l'adducció de l'article 3 de la Constitució queda fora del procediment preferent i sumari de la Llei 62/1978. Només per aquestes raons caldria rebutjar el recurs. Però el Tribunal Suprem va més enllà i opta per aplicar a aquest cas la doctrina de la STC 337/1994, de 23 de desembre (vegeu-ne comentari a RLD núm. 24, pàg. 325-332), la qual recull en els fonaments jurídics següents:

«Quinto. Resulta, así, en primer término, que ha de partirse de la base de que los apartados 2 y 3 del art. 3 de la Constitución establecen que las demás lenguas españolas, distintas del castellano—que es la lengua española oficial del

Estado, que todos los españoles tienen el deber de conocer y el derecho a usarla, según el apartado 1 del mismo artículo 3—serán también oficiales en las respectivas Comunidades Autónomas de acuerdo con sus Estatutos, así como que la riqueza

za de las distintas modalidades lingüísticas de España es patrimonio cultural que será objeto de especial respeto y protección, mientras que el artículo 148.1.17 de la Constitución impone que el fomento de la cultura, de la investigación y, en su caso, de la enseñanza de la lengua de la Comunidad Autónoma, puede ser competencia de aquellas en que se usen las demás lenguas españolas, cual es el caso de la de Galicia, en cuanto que, a tenor del art. 5 de su Estatuto de Autonomía, aprobado por Ley Orgánica 1/1981, de 6 de abril, es lengua propia en ella el gallego, siendo oficiales este idioma y el castellano, garantizándose el uso de los dos, y en cuanto que los arts. 12 y siguientes de la Ley 3/1983, de 15 de junio, del Parlamento de Galicia, de Normalización Lingüística, se pronuncian en similar sentido.

»Sexto. Consecuentemente con ello la sentencia del Tribunal Constitucional 337/1994, de 23 de diciembre, antes mencionada, proclama la constitucionalidad de los preceptos de la Ley a que se refería, de similar contenido a los antes mencionados, de modo que ninguna infracción concurre, en relación con el art. 3 de la Constitución, al establecerse un régimen de enseñanza en el que el gallego y el castellano sean materia objeto de estudio y lengua docente en los distintos niveles educativos, tal como se establece en los preceptos del Decreto cuya anulación se solicita, y que no fueron anulados en la sentencia recurrida, por resultar que no inciden en el contenido del mencionado precepto constitucional, en cuanto que parten precisamente de éste, sin necesidad de acudir al Estatuto de Autonomía y a la Ley de Normalización mencionados, al constar que aquellos preceptos impugnados por la vía de la Ley

62/1978 ni imponen obligaciones opuestas al art. 3 de la Constitución, ni se oponen al deber de conocer ni al derecho de usar el castellano, lengua española Oficial del Estado, ni establecen la obligación de conocer la otra lengua oficial en la Comunidad Autónoma de Galicia, ni introducen obstáculos o dificultades al uso de aquélla, porque, partiendo de la base de que no existe derecho alguno a excluir la enseñanza del gallego o en gallego, las simples exigencias educativas sobre el conocimiento de esta lengua o sobre la docencia en ella, sin exclusión de la Oficial del Estado, son un medio de normalización del uso de una y de otra que resulta necesaria consecuencia de considerar al lenguaje como instrumento de expresión y de recepción de ideas y de deseos, de comunicación de cultura y de convivencia, en suma —que no exclusión y de aislamiento— en el ámbito de las Comunidades Autónomas donde ambas lenguas son Oficiales y se usan con habitualidad, y que es a lo que responden los principios impugnados.

»Séptimo. Desde el punto de vista de la supuesta infracción del principio de igualdad proclamado en el art. 14 de la Constitución, basta para rechazar la circunstancia de que, en definitiva, la cooficialidad de ambas lenguas en el territorio de la Comunidad Autónoma de Galicia, fija un factor diferencial, con relación a otras Comunidades Autónomas, en las que sólo exista como lengua oficial el castellano, que constituye desigualdad de situaciones respecto de éstas, más que suficiente para justificar la distinción que supone el hecho de la enseñanza de ésa o en esa otra lengua oficial cuando existe, puesto que, en otro caso, es innecesaria la inclusión de determinados sistemas educativos objetivos didácticos solo expli-

cables en Comunidades bilingües, pudiendo invocarse también que, desde la perspectiva del artículo 14 de la Constitución, lo que resulta esencial es que la incorporación a la enseñanza en una lengua que no sea la habitual se produzca bajo el presupuesto de que los ciudadanos hayan llegado a dominarla cuando menos en la medida suficiente para que su rendimiento educativo no sea apreciablemente inferior al que hubiera alcanzado de haber recibido la enseñanza en su lengua habitual, mas resulta que los preceptos impugnados establecen una clara diferenciación entre las etapas iniciales de la educación, en las que se impone el uso de la lengua 'materna predominante' teniendo en cuenta la lengua 'ambiental', y entre los ciclos educativos posteriores, en los que, progresivamente, se va imponiendo el idioma gallego, de lo que claramente se desprende de que no concurre una desigualdad prohibida.

»Octavo. En lo que atañe a la pretendida infracción del art. 27 de la Constitución, en los apartados que indica la parte recurrente, ha se señalarse que, de acuer-

do con lo que ya declararon las sentencias del Tribunal Constitucional y de esta Sala antes mencionadas, el derecho fundamental a la educación no se vulnera en su contenido propio por los preceptos impugnados, puesto que no se desprende de aquellos apartados el derecho a recibir la enseñanza en solo una de las dos lenguas cooficiales en la Comunidad Autónoma, a elección de los interesados, en cuanto que el derecho de todos a la educación se ejerce en el marco de un sistema educativo en el que los Poderes Públicos, de acuerdo con sus competencias pueden determinar el empleo de las dos lenguas cooficiales en una Comunidad Autónoma, cuando existan, en atención a los objetivos de la normalización lingüística y a los propios de la educación, pueden organizar la enseñanza que ha de recibirse en una u otra lengua, en relación con las distintas áreas de conocimiento obligatorio en los diferentes niveles educativos para alcanzar un resultado acorde con dichas finalidades, de todo lo cual ha de desprenderse la procedencia de desestimar el motivo del recurso de casación.»

*Sentència del Tribunal Suprem de 26 de gener de 2000. Sala 3a, Secció 4a.
Ponent: Rodolfo Soto Vázquez. Rep. Ar. 7.433, de 2000.*

Esmement aquesta Sentència perquè conté un incís com a mínim peculiar sobre la llengua de publicació del decret debatut. Concretament assenyala que «*el texto del Decreto de 12 de julio de 1991, tanto en lengua gallega como castellana, resulta únicamente aplicable a las actividades pesqueras y utilización de las artes de pesca y marisqueo en aguas de la competencia de la Comunidad Autónoma de Galicia*». De la resta de la Sentència no es dedueix el motiu d'aquesta menció, per bé que no sembla que cap de les parts hagi plantejat un dubte interpretatiu derivat d'una qüestió lingüística, sinó que més aviat és un recurs per reforçar l'argumentació de la Sala, que així deixa clar que ha consultat totes dues versions.

Amb independència del supòsit d'aquesta Sentència (que ni tan sols hem ressenyat), cal notar que no seria sobrer que els tribunals prestessin més atenció a les versions de les normes en llengua pròpia que, pel cap baix, tenen el mateix valor que la castellana.

Resolució de la Direcció General dels Registres i del Notariat de 22 de juny de 2000. Ref. El Derecho 2000/49651.

Aquesta Resolució tracta d'un expedient de canvi de nom per l'utilitzat habitualment. El Jutge encarregat del Registre civil de Miranda de Ebro va autoritzar la substitució d'*Asier* per *Axier*, en contra del criteri del Ministeri Fiscal, el qual va sostenir la inexistència de causa justa (art. 60 LRC i 210 RRC) per tractar-se d'una modificació mínima o intranscendent. A més, en formular posteriorment el recurs, el Ministeri Fiscal assenyalava que no es tracta de la traducció d'un nom basc a una de les llengües espanyoles, perquè el nomenclàtor onomàstic basc recull distintes grafies del mateix nom (tant *Asier* com *Hasier*). La Direcció General considera que «*la modificación es evidentemente mínima y sin alteración fonética, aparte de que la forma correcta del nombre euskérico es la que actualmente ostenta el interesado y no cabe entender que Axier sea la traducción al castellano del correspondiente nombre en euskera tal y como señala el Ministerio Fiscal*». I, d'acord amb una doctrina reiterada, denega el canvi de nom sol·licitat.